

انديشكده تدبير انرژي
اتاق بازرگاني، صنايع، معادن و كشاورزي كرمان

از چاه تا جايگاه؛ هزينه تأمين فرآورده‌هاي نفتي

آبان ۱۴۰۳

تحلیل بیش از ۱۰۰ صورت مالی برای یافتن یک پاسخ کلیدی

• زنجیره تأمین بنزین و گازوئیل (فرآورده‌های نفتی) در ایران به صورت کلی شامل ۴ بخش اصلی است، که تولید نفت در اختیار شرکت ملی نفت (از طریق ۱۳ شرکت زیرمجموعه) و بخش پالایش و خرده‌فروشی در اختیار شرکت‌های خصوصی (یا شبه دولتی) و بخش انتقال در اختیار شرکت ملی پالایش و پخش می‌باشد.

• تحلیل حاضر با هدف شفاف‌سازی هزینه تمام شده تأمین یک لیتر بنزین، گازوئیل و سایر فرآورده‌های نفتی و بر اساس تحلیل صورت‌های مالی شرکت‌های فعال در زنجیره فرآورده‌های نفتی در بازه ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ انجام شده است. همچنین هزینه‌ها در هر بخش به «سرمایه‌ای» و «جاری» تفکیک شده است.

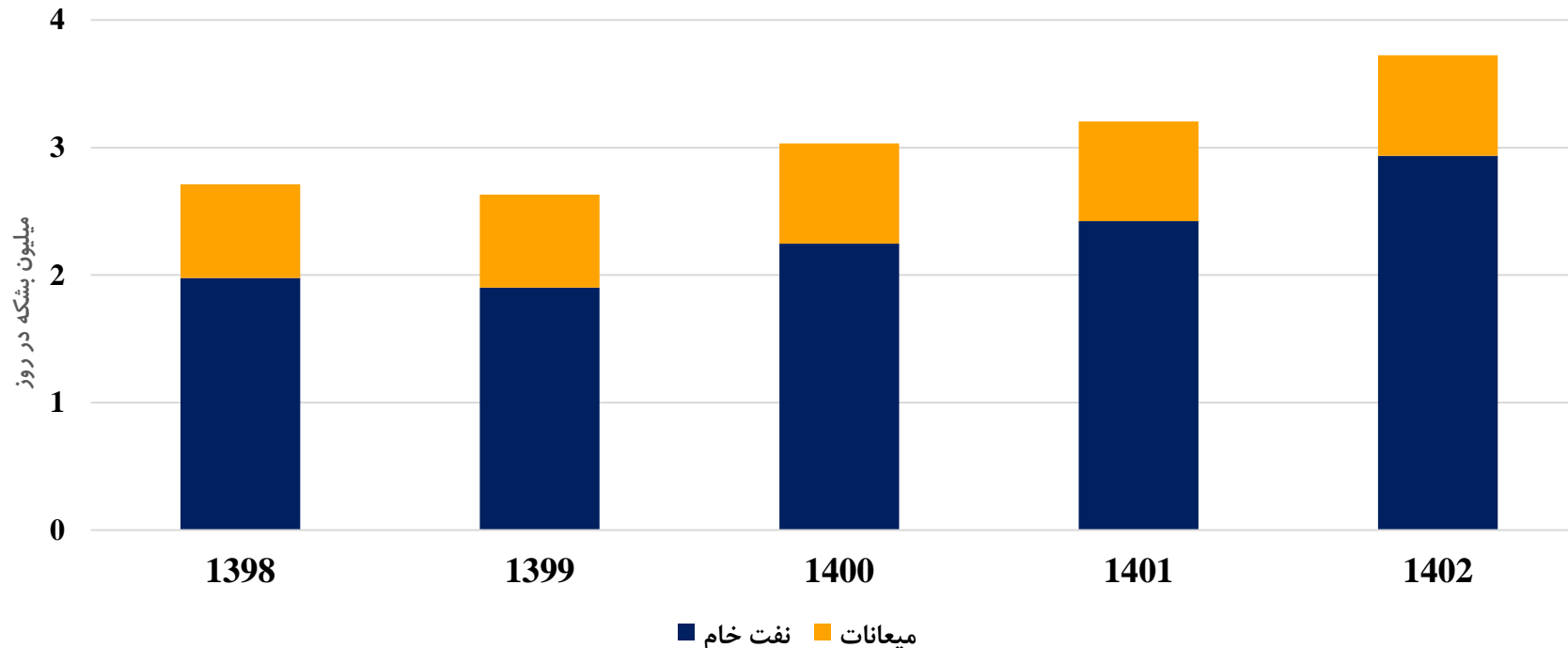
شماتیک زنجیره تولید تا مصرف فرآورده‌های نفتی و تعداد شرکت‌های فعال

۳ میلیون و ۶۰ هزار بشکه؛ میانگین ۵ ساله تولید نفت و میعانات کشور

- بررسی صورت‌های مالی شرکت‌های تولیدی زیرمجموعه شرکت ملی نفت، نشان می‌دهد که این شرکت‌ها در سال ۱۴۰۲ معادل ۳.۷ میلیون بشکه در روز تولید نفت و میعانات گازی داشته‌اند که افزایش ۵۰۰ هزار بشکه‌ای (معادل ۱۵٪) نسبت به ۱۴۰۱ داشته است. * ۷۹٪ از تولید میانگین ۳ میلیون و ۶۰ هزار بشکه‌ای طی ۵ سال اخیر سهم نفت خام و ۲۱٪ سهم میعانات گازی بوده است.

تولید نفت خام و میعانات گازی ذیل شرکت ملی نفت در سال ۱۴۰۲

* در آمار فوق، تولید نفت ذیل قراردادهای IPC لحاظ نشده است.

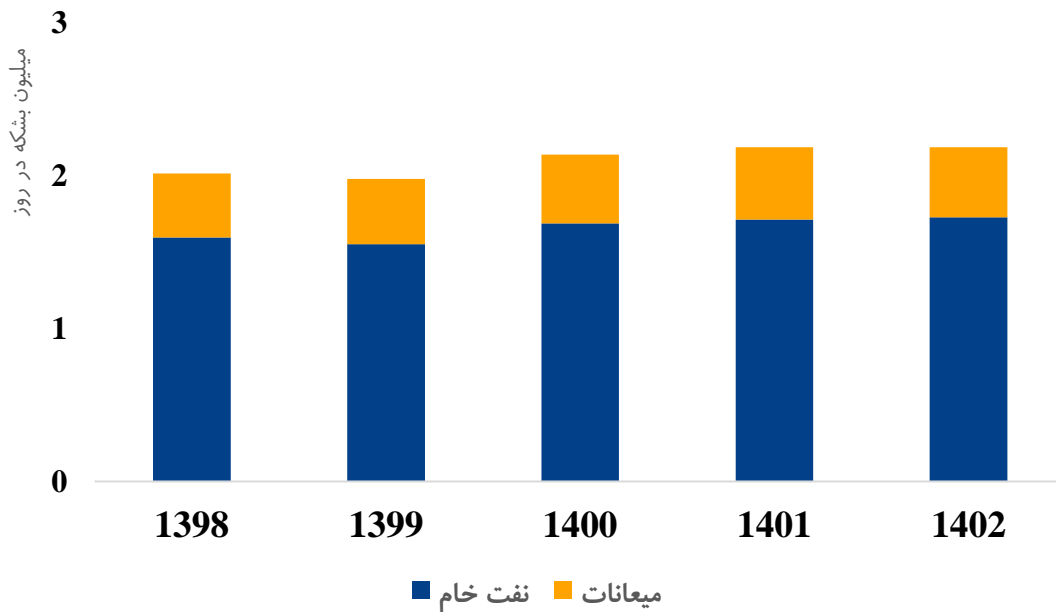
پالایش ۲.۱ میلیون بشکه نفت و میعانات در ۵ سال اخیر

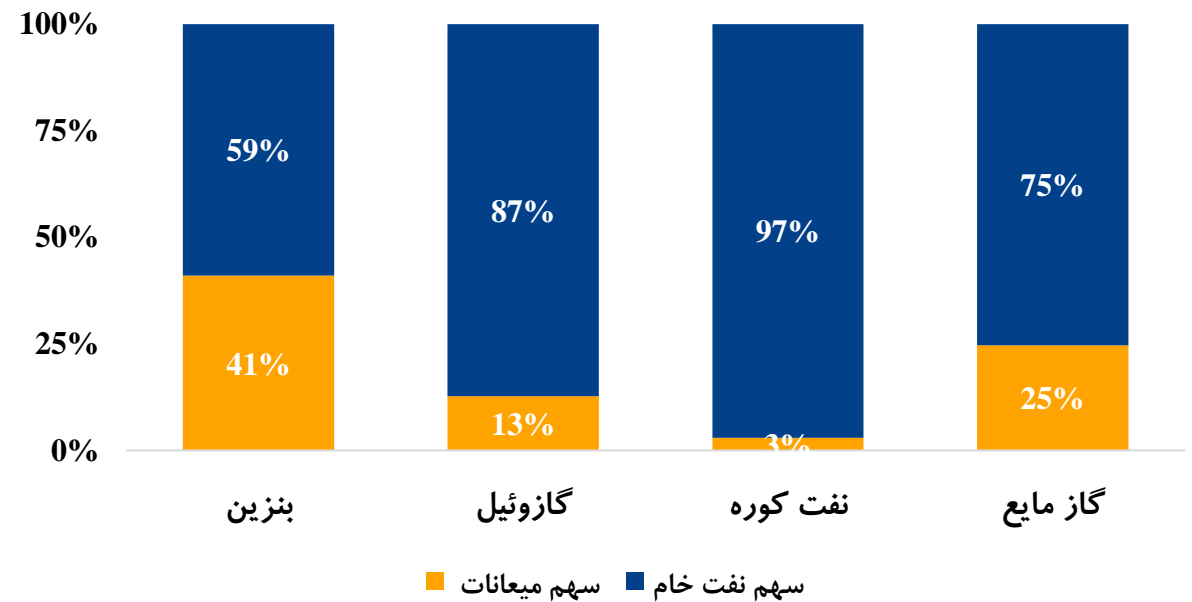
• طی ۵ سال اخیر به طور میانگین سالیانه ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار بشکه نفت و میعانات در پالایشگاه‌های کشور مصرف شده که سهم میعانات از این میزان حدود ۲۱٪ و نفت خام ۷۹٪ بوده است.

• سهم میعانات از فرآورده‌های مختلف، متفاوت است. بترتیب ۴۱٪ و ۱۳٪ از بنزین و گازوئیل کشور از خوراک میعانات گازی حاصل می‌شود. (با توجه به هزینه تولید متفاوت، این تفاوت نوع خوراک موجب تفاوت هزینه تولید خواهد شد).

مصرف خوراک پالایشگاه‌های کشور به تفکیک نوع خوراک

سهم خوراک نفت و میعانات از مجموع تولید فرآورده‌های منتخب

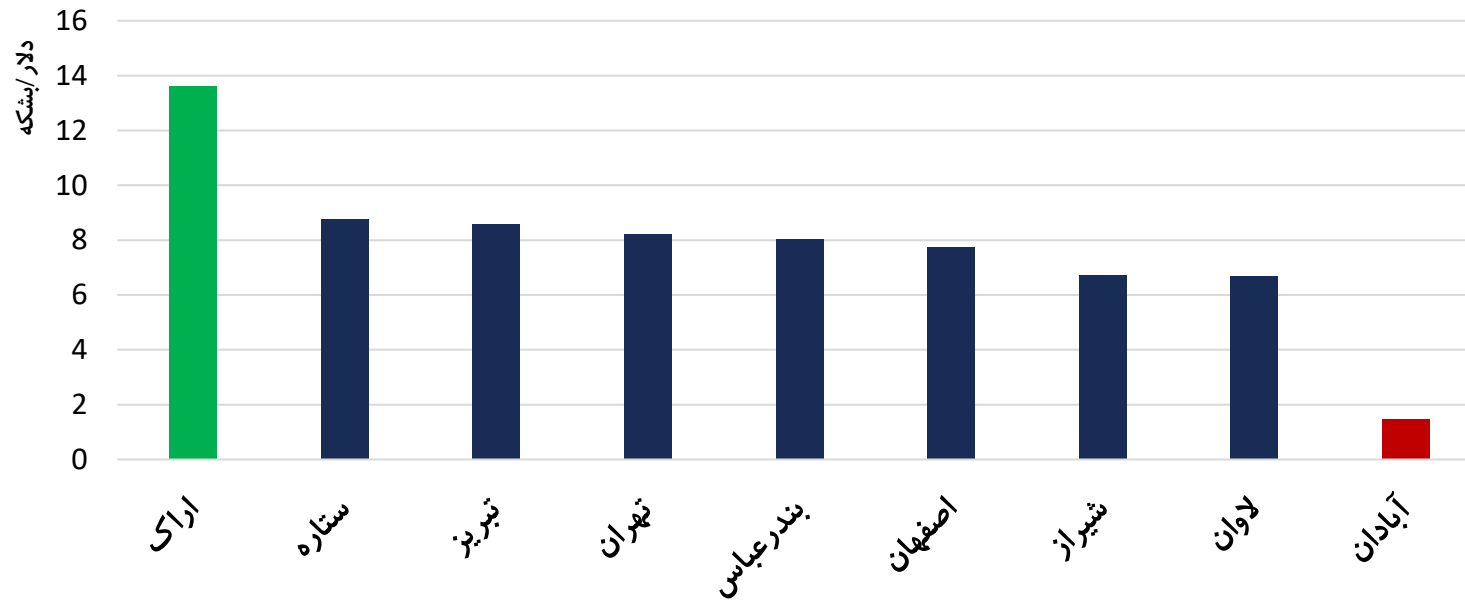
Ref: SolutiEn analysis based on NIORDCs and subsidiaries FSs, 2018-2023.

سهم ۶۱٪ بنزین و گازوئیل از سبد پالایش کشور در سال ۱۴۰۲

- پالایشگاه‌های کشور در سال ۱۴۰۲ بطور متوسط در هر روز معادل ۳۴۰ میلیون لیتر فرآورده تولید کرده‌اند. در این میان گازوئیل و بنزین به ترتیب با ۱۰۶ و ۱۰۰ میلیون لیتر، اصلی‌ترین فرآورده‌های تولیدی بوده‌اند.
- مقایسه میانگین مارجین پالایشگاه‌های کشور در ۵ سال اخیر نشان می‌دهد پالایشگاه اراک با ۱۳.۶ دلار به ازای هر بشکه، ارزش‌آفرینی بیشتری از یک بشکه خوراک دریافتی در مقایسه با ۸ پالایشگاه دیگر کشور داشته است.

مقایسه میانگین مارجین ۵ ساله ۹ پالایشگاه کشور

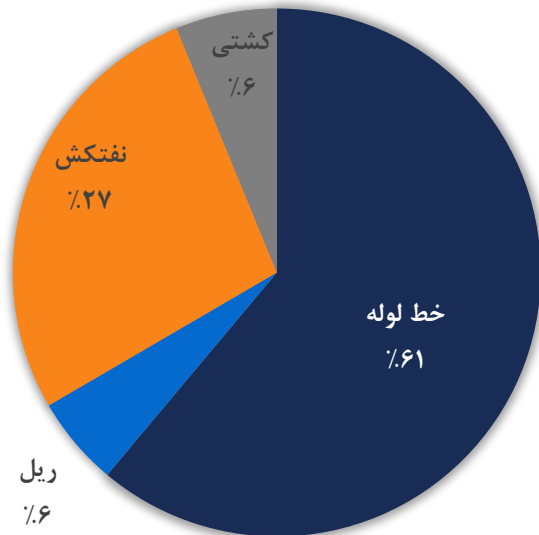

انتقال ۲۶۵ میلیون لیتر فرآورده در ۱۴۰۲

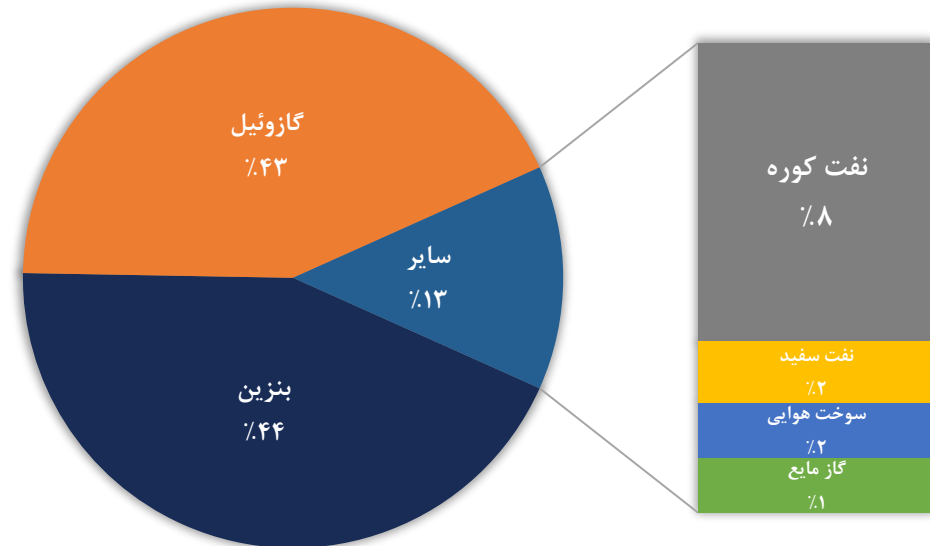

- فرآورده‌های نفتی از چهار طریق خط لوله، نفتکش جاده‌ای، ریل و نفتکش منتقل می‌شود. بر اساس آمار منتشر شده در سال ۱۴۰۱، خطوط لوله احداث شده بیش از ۱۴ هزار کیلومتر و ناوگان نفتکش جاده‌ای شرکت پالایش و پخش بیش از ۱۱ هزار عدد بوده است.
- در سال ۱۴۰۲، بطور متوسط روزانه ۲۶۵ میلیون لیتر فرآورده از طرق مختلف جابجا شده است. بر این اساس بنزین و گازوئیل با ۱۱۵.۵ و ۱۱۴ میلیون لیتر اصلی‌ترین فرآورده‌های منتقل شده می‌باشند.

سهم روش‌های مختلف از انتقال فرآورده‌های نفتی در ۱۴۰۱

فرآورده‌های نفتی انتقال یافته به تفکیک نوع فرآورده در ۱۴۰۲

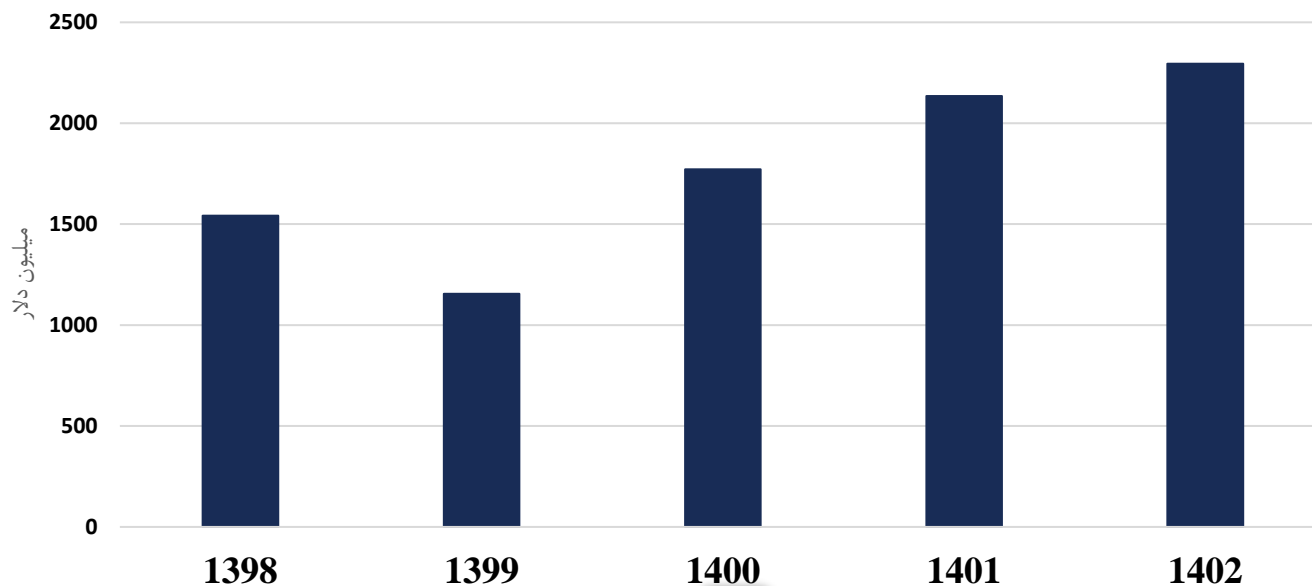

۱.۸ میلیارد دلار؛ میانگین ۵ ساله هزینه تولید سرچاهی خوراک پالایشگاه‌ها

- بررسی روند هزینه ۱۳ شرکت تولیدی ذیل شرکت ملی نفت نشان می‌دهد که هزینه ریالی این شرکت‌ها به طور متوسط سالانه ۴۵٪ رشد داشته اما با توجه به عدم وجود روندی مشخص در نرخ نیما، هزینه‌های دلاری شرکت با نوسان روبرو بوده است. سهم هزینه شرکت‌های تولیدکننده نفت خام، ۷۸٪ و سهم شرکت‌های تولیدکننده گاز و میعانات، ۲۲٪ از مجموع هزینه‌های سرچاهی تولید بوده است.
- همچنین برآورد می‌شود هزینه تولید شرکت‌های تولیدی، معادل ۲۹٪ از مجموع هزینه تولید نفت خام (شامل هزینه‌های ادارات مرکزی، تأمین مالی و اکتشاف) باشد.

روند هزینه‌های شرکت‌های تولیدی زیرمجموعه شرکت ملی نفت

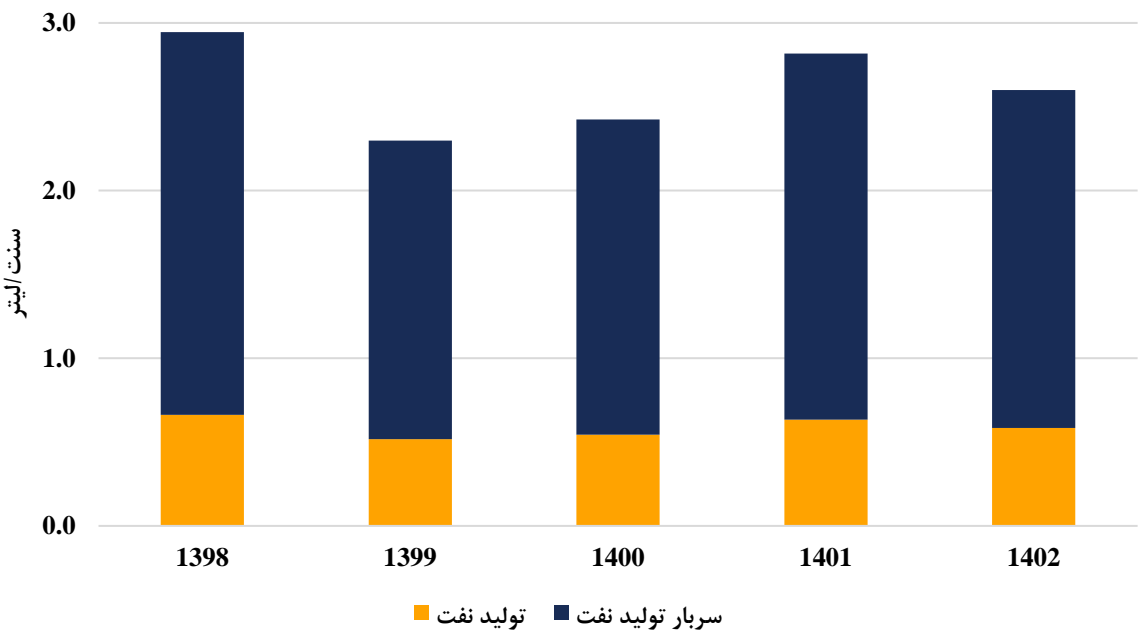

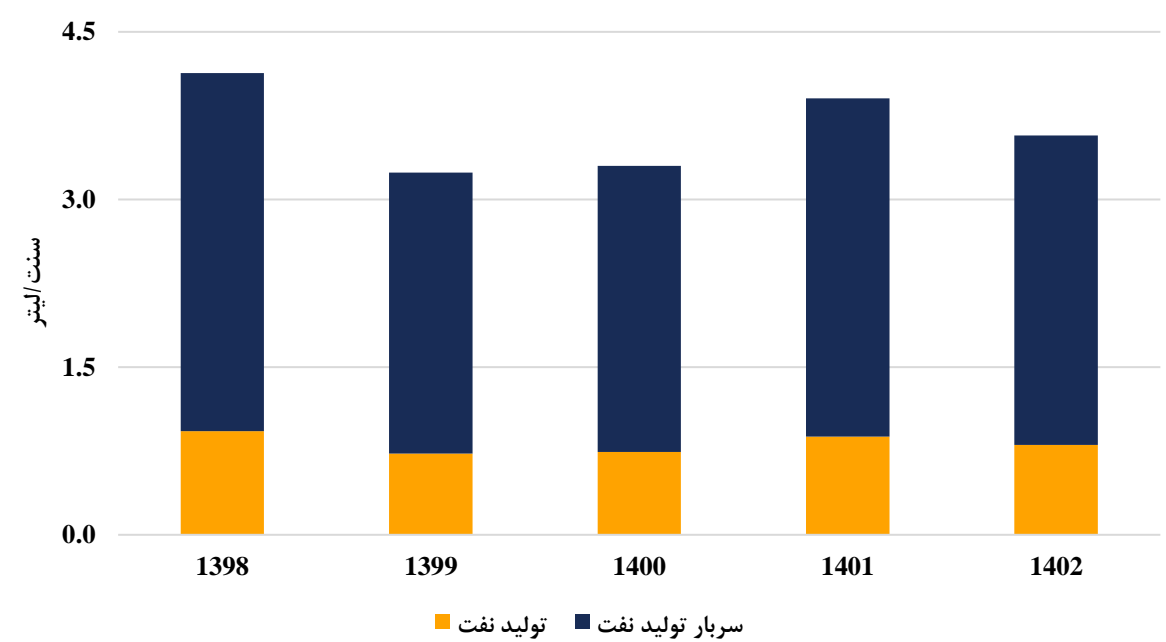
هزینه تولید خوراک بنزین و گازوئیل به ازای هر لیتر؛ ۲.۶ و ۳.۶ سنت

- همان گونه که در بریف قبل بیان شد، سبد خوراک بنزین کشور شامل ۴۱٪ میعانات و ۵۹٪ نفت خام است. این سبد برای گازوئیل به ترتیب برابر ۱۳٪ و ۸۷٪ می باشد.
- با در نظرگیری نسبت متفاوت خوراک (نفت خام و میعانات) فرآورده‌های پالایشی، هزینه تولید خوراک برای یک لیتر بنزین و گازوئیل در سال ۱۴۰۲ به ترتیب برابر ۲.۶ و ۳.۶ سنت می باشد.

هزینه «تولید خوراک» یک لیتر بنزین

هزینه «تولید خوراک» یک لیتر گازوئیل

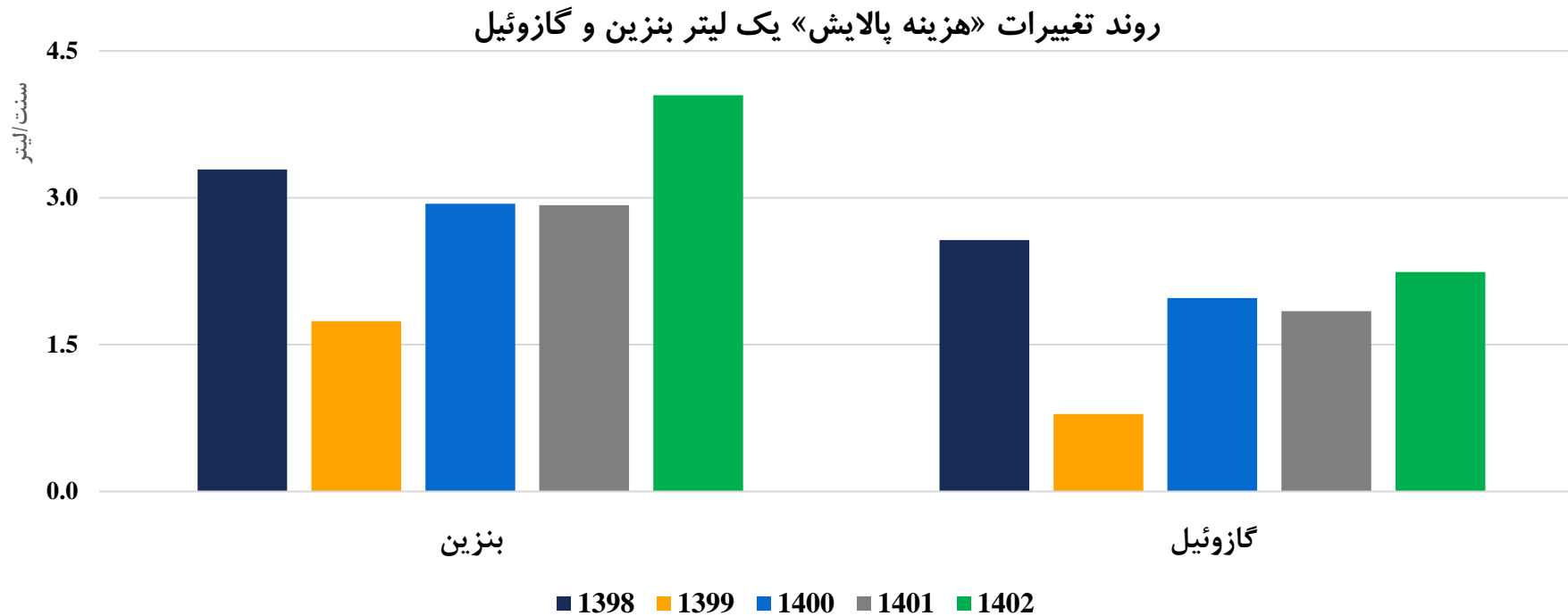

هزینه پالایش هر لیتر بنزین و گازوئیل؛ ۴ و ۲.۲ سنت

متوسط هزینه پالایشگاه ها به منظور تولید بنزین و گازوئیل طی ۵ سال گذشته به طور متوسط برابر ۱۱۰۰ و ۷۳۰ میلیون دلار می باشد. علت بالاتر بودن هزینه پالایش بنزین، عمدتاً مرتبط با هزینه های پالایشگاه ستاره خلیج فارس می باشد.

با توجه به تولید ۱۰۰ و ۱۰۶ میلیون لیتری بنزین و گازوئیل در پالایشگاه های کشور، هزینه پالایش هر لیتر بنزین و گازوئیل در سال ۱۴۰۲ به ترتیب برابر ۴ و ۲.۲ سنت می باشد.

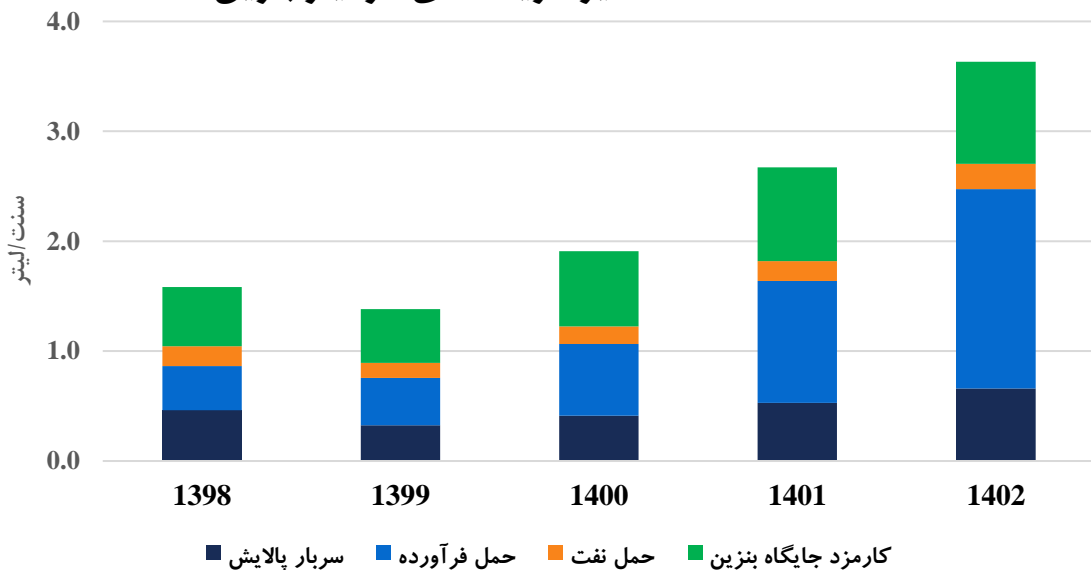

سایر هزینه های عرضه هر لیتر بنزین و گازوئیل؛ ۴ و ۳ سنت

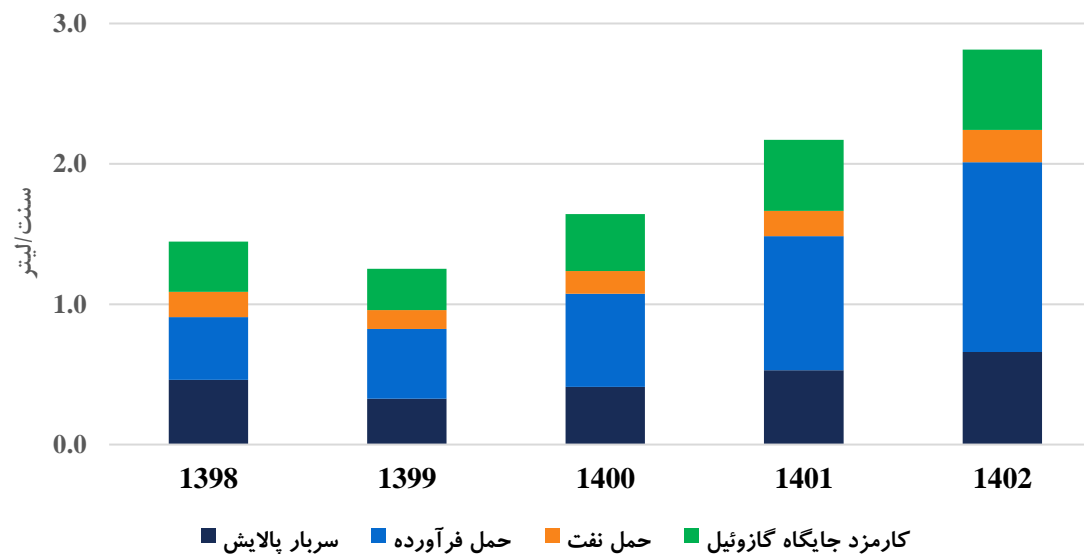

- علاوه بر هزینه های تولید و پالایش، تامین یک لیتر بنزین شامل هزینه های سربار پالایش (هزینه های شرکت های ذیل شرکت پالایش و پخش)، هزینه های انتقال خوراک و فرآورده ها و هزینه جایگاه های عرضه بایستی لحاظ شود. بدین ترتیب در سال ۱۴۰۲ سایر هزینه ها برای عرضه هر لیتر بنزین و گازوئیل به ترتیب برابر ۴ و ۳ سنت بوده است.*

شکست «سایر هزینه ها»ی هر لیتر بنزین

شکست «سایر هزینه ها»ی هر لیتر گازوئیل

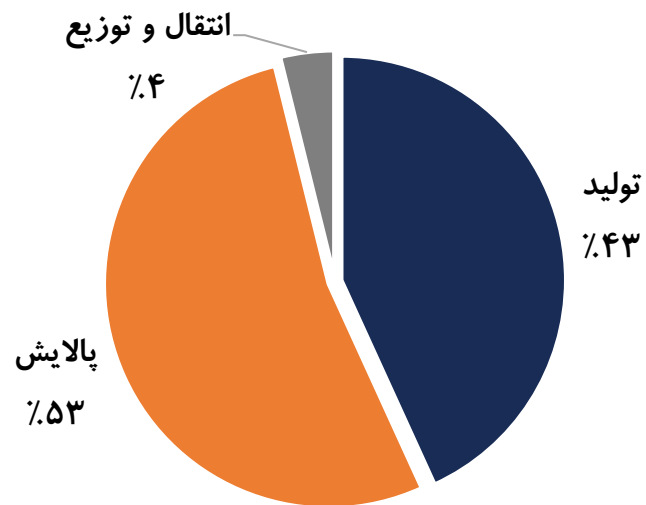
* افزایش چشمگیر هزینه های انتقال فرآورده عمدتاً ناشی از افزایش حجم انتقال فرآورده ها می باشد

هزینه سرمایه گذاری تولید تا توزیع هر لیتر بنزین و گازوئیل؛ ۳.۲ سنت

• علاوه بر هزینه های جاری، هزینه های سرمایه گذاری از تولید تا توزیع نیز در محاسبه عرضه لحاظ شده است.

• بر این اساس هزینه سرمایه گذاری تولید هر بشکه نفت خام ۱۶۵۰۰ دلار، هزینه سرمایه گذاری هر بشکه پالایشگاه خوراک میعانات و نفت خام بترتیب ۱۰.۵ و ۲۲.۵ دلار است. هزینه سرمایه گذاری* تولید تا توزیع هر لیتر بنزین و گازوئیل برابر و معادل با ۳.۲ سنت به ازای هر لیتر می باشد.

شکست «هزینه های سرمایه گذاری» هر لیتر بنزین و گازوئیل

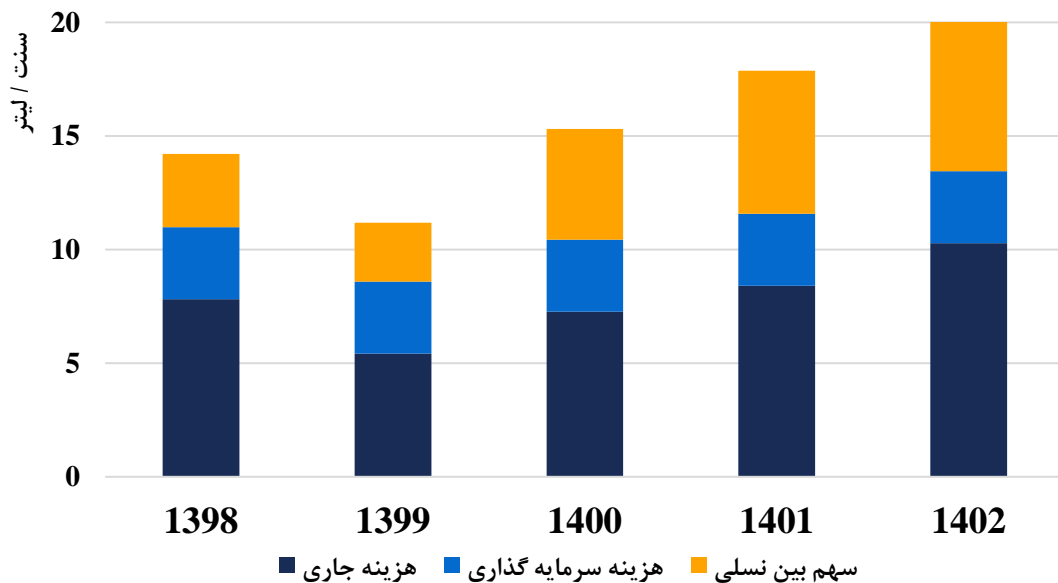
* هزینه سرمایه گذاری بر اساس میانگین هزینه طرح های ۲۸ مخزن، هزینه پالایشگاه میعانات بر اساس پالایشگاه ستاره، پالایشگاه خوراک نفت بر اساس پالایشگاه نگین مکران و خط لوله بر اساس خط لوله مهرآران-شیراز برآورد شده است.

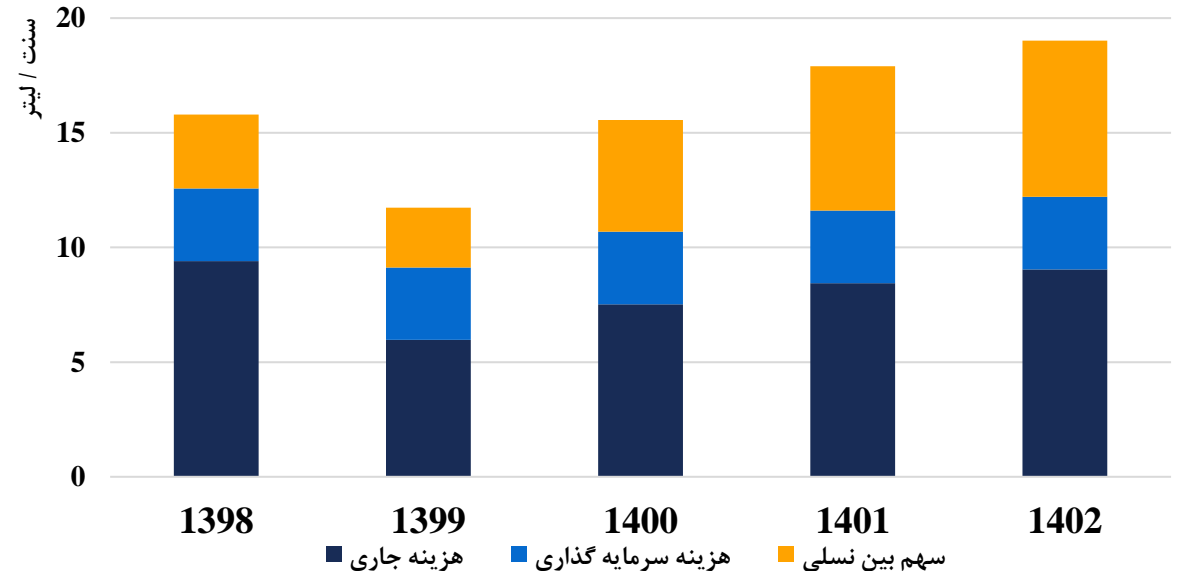
مجموع هزینه تأمین هر لیتر بنزین و گازوئیل؛ ۲۰ و ۱۹ سنت

- مطابق قوانین بالادستی، ۴۰٪ از درآمد حاصل از صادرات نفت خام، به عنوان منابع بین نسلی شناخته می شود. با توجه به میزان تولید و قیمت نفت خام صادراتی ایران، این سهم در سال ۱۴۰۲ برابر با ۷ سنت به ازای هر لیتر می باشد.
- با در نظر گرفتن هزینه های مذکور و بر مبنای داده های سال ۱۴۰۲، برآورد هزینه تولید تا خرده فروشی هر لیتر بنزین و گازوئیل به ترتیب برابر ۲۰ و ۱۹ سنت می باشد که در صورت عدم محاسبه سهم بین نسلی، هزینه به ۱۳ و ۱۲ سنت کاهش خواهد یافت.
- بر این اساس، سهم هزینه های جاری از هزینه تولید بنزین و گازوئیل ۴۷٪ و سهم هزینه های سرمایه گذاری ۱۷٪ می باشد.

مجموع «هزینه های تأمین» هر لیتر بنزین

مجموع «هزینه های تأمین» هر لیتر گازوئیل

اندیشکده تدبیر انرژی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان

درباره اندیشکده:

اندیشکده تدبیر انرژی در دی ماه سال ۱۳۹۷ به عنوان یکی از زیر مجموعه‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان به منظور اثر بخشی بر اصلاح حکمرانی انرژی کشور از طریق آگاه‌سازی، ایجاد سرمایه اجتماعی، آسیب شناسی مسائل حوزه سیاست گذاری، تولید محتوای کارشناسی و قابل اتکا و ارائه راهکارهای لازم به تصمیم گیرندگان، تاسیس گردیده است.

 eptt.ir@gmail.com

 034-3244232

 034-32483374

